

Vejledning

Lolland - Falsters Jernbaner.

Digitale kilder

Udarbejdet af:

Peter Roland Hansen

Telefon 29 61 25 69

p.roland@veterantoget.dk

Ver 1. 16/10 -2024

Baggrund:

Jernbanerne på Lolland Falster har en lang og spændende historie. De adskiller sig fra resten af landet ved, at de blev oprettet på privat initiativ. Først i 1963 kom DSB til Lolland med åbningen af Fugleflugtslinjen. Der har været mange jernbaner på Lolland Falster, og tager man roebanerne med, er det nok det tætteste jernbanenet i Danmark. Lolland har også haft 2 fabrikker, som fremstillede jernbanemateriel. Det drejer sig om Vulcan i Maribo og Nakskov skibsværft.

I dag er der ikke så meget tilbage, men man kan stadig finde mange spor, idet mange af bygningerne er bevaret, og desuden kan man også opleve jernbanehistorien på Museumsbanen, som har bevaret en del materiel, og Hedelands Veteranbane, hvor man stadig kan opleve noget af roebanernes materiel i drift

Tidligt billede af Guldborgsundbroen med tog mod Nakskov

Indsamling af arkivmateriale.

Indsamling af jernbanehistorisk arkivmateriale i Danmark, har i stort omfang foregået ved privat initiativ. Vi fik først et egentlig Jernbanemuseum i 1975, og det var DSB's museum. Vi skal frem til omkring år 2000 før vi fik hele Danmarks Jernbanemuseum. I tiden før og efter 2. verdenskrig var der nogle Modeljernbaneklubber, der samlede arkivalier, men i 1961 blev Dansk Jernbaneklub oprettet, og denne forening har siden etableret et meget stort arkiv. Endvidere er der en lang række privatpersoner, som har etableret deres eget arkiv.

Digitalisering af arkivmateriale

Digitalisering af arkivalier, har givet nogle gode muligheder for at gøre disse tilgængelige i et stort omfang, og i det efterfølgende vil nogle af de toneangivende platforme blive gennemgået. Igen er det i stort omfang sket ved privatpersoners initiativ og udviklingen af dem foregår af frivillige, som scanner og digitaliserer. Der er ikke formelt samarbejde mellem disse platforme, men en gensidig forståelse og respekt har hidtil sikret, at der er en rød tråd i det de forskellige platforme har specialiseret sig i.

Denne platform har et blandet indhold af arkivmateriale. Det primære formål, at sikre at de der vedligeholder Jernbanehistorisk materiel, bygninger og infrastruktur har den dokumentation, som de skal bruge. Desuden bruges det også som referencer ved godkendelser hos Trafikstyrelsen.

Jernbanearkivalier

DSB

- Virksomheden • Ansættelse
- Lærebøger m. m. • Historie
- Instrukser, Reglementer m.m.
- Ordresamlingen • Cirkulærer
- Driftsuheld og hjælpetog m.m.
- Normer

- Sikkerhed - SR • Rangering
- Sikringsanlæg - Signaler
- Signalreglementer

- Køreplaner
- Tjenestekøreplaner • La
- Særtogsanmeldelser og prøvetog
- Togplaner • Maskinplaner

- Materiel • Lister • Brochurer
- Damplokomotiv Lærebøger
- Damplok Beretninger Erfaringer
- Damplok Forskrifter Normer
- Damplokomotiv Tegninger
- Motortog
- Eltog
- Vogne

- Bremsers • El-anlæg
- Hjul • Gas-anlæg
- Togopvarmning
- Profiler, læsning og akseltryk

- Baneanlæg • Spor

Banedanmark

- Sikkerhed
- ATC

Privatbaner

- Privatbaner -de enkelte baner

- Ansættelse
- Reglementer, Instrukser, m.m.
- Sikkerheds- og Signalreglementer
- Uniforms- og Tjenestereglementer

- Damptog
- Motortog
- Industribaner

Fabrikker

- Materiel Motorer Komponenter

Forskelligt

- Betænkninger og Afhandlinger
- Fagforeninger
- Geografi
- Historie og beretninger
- Jernbanekort
- Køreplaner for hele landet
- Militær
- Musik - Sange
- Nordjylland
- Overenskomster danske Jernbaner
- På tur med toget
- Skilte - Opslag - Påskrifter
- Sprog - Parlør
- Tidsskrifter
- Typografi - Bogstaver og tal

Jernbanearkivalier.dk

- Lidt om denne hjemmeside

Der er ikke en egentlig søgefunktion, men alligevel er det ret let at finde rundt i.

Hvis man f.eks ønsker at vide noget om Lollandsbanen, Klikker man på:

"Privatbaner. De enkelte privatbaner". Så vil man få en oversigt over alle banerne og finde Lollandsbanen.

Der kommer så en lille side frem, som giver en oversigt over hvad der er. Lollandsbanen

Jernbanearkivalier.dk). Museumsbanen har bestilt en ny kedel til LJ damplokomotiv nr 19, og banen har kunne bruges tegningerne til dette formål.

Jernbanen.dk er den største website, og indeholder en komplet fortegnelse af det materiel, som kører eller har kørt på de danske jernbaner. Den drives af en privatperson, og har været i gang i rigtig mange år. Derfor er det også den hjemmesiden, som alle med interesse for jernbaner kender og bruger.

Jernbanen.dk

- DSB lokomotiver
- DSB vogne
- Privatbaner
- Forum
- Artikler
- Shops

Den kan indeholder meget andet end blot lokomotiver og vogn. Derfor nogle eksempler.

Hvis man søger på "privatbaner": [Nakskov - Kragens Jernbane - NKJ - Kragensbanen. Banens historie med rullende materiel med billeder, tegninger m.v. \(jernbanen.dk\)](#) får man præsenteret en kort præsentation af jernbanes historie. Man kan se hvilket materiel der har kørt på banen, men sidst men ikke mindst en link til andre interessante informationer om Kragensbanen.

© Arkiv. NKJ M 12, ca. 1950.

Kragensbanens første motorvogn.

Hvis man søger på "Artikler", finder man en liste over danske lokomotivfabrikker, og her er Nakskov skibsværft med. Her er der også en oversigt over de lokomotiver, som værftet har bygget. [Nakskov Skibsværft. Historie og byggeliste. \(jernbanen.dk\)](#), Hvis man så klikker på et af dem, kommer der informationer frem, og hvis der findes billeder, er de også med.

© Nakskov Skibsværft. NRJ M 5, Nakskov 1926.

Nakskov-Rødby diesellokomotiv M 5

Der findes også en hel side med artikler, og der er en del der omhandler sukkerfabrikkerne, [De danske Sukkerfabrikker \(jernbanen.dk\)](#) med beskrivelser af en del af de sukkerfabrikker der har ligget på Lolland. Desuden også et jubilæumsskrift fra Lollandsbanen fra 1924.

Jernbanen.dk indeholder også et forum. "Jernbanehistorisk forum". [Jernbanehistorisk forum \(jernbanen.dk\)](#). Her er der åbent for spørgsmål og diskussion.

Damplokomotiv fra Nakskov sukkerfabrik

Danske Jernbaner [Danske jernbaner, stationer og deres historie](#)

Dette er en forholdsvis ung platform som på som forside skriver flg.:

Formålet med dette website er at give et historisk tilbageblik på de forskellige baner i Danmark, med fokus på de nedlagte baner i provinsen. Siden vil primært beskrive banerne - deres forløb, stationer, historie og tekniske data.

Vores mål er at have et komplet bane- og stationssite inden 2030, hvor der vil være beskrivelser, data og fotos for alle danske jernbaner. I første omgang fokuserer vi på at beskrive banernes historie kort og lave en fotoreportage over resterne af banernes forløb - herunder stationer, holdepladser og trinbræt. Vi er meget interesserede i at modtage henvendelser fra personer, som har billeder eller andet materiale i form af beretninger, anekdoter eller faktuelle informationer, der kan styrke indholdet på siden.

Web master Jacob Lauersen har sammen med et team lagt et meget stort arbejde i hjemmesiden. Han er lokalt forankret, idet han er født på Lolland og opvokset i Horslunde. Samme webmaster udvikler lige nu en fotodatabase til Banebasen. Den præsenteres på side 7.

Under stationer findes der en komplet liste over stationerne, og hvis man f.eks vil se på Købelev station følger men denne link; [Købelev Station, en artikel om Købelev Station \(danskejernbaner.dk\)](#) Her vil man finde billeder af stationen, som den ser ud i dag, kort og evt.tegninger af stationen.

På denne hjemmeside findes også oversigt over de love, som ligger til grund for bygning af jernbanerne [Oversigt over Danske Jernbanelove \(danskejernbaner.dk\)](#). En af de love, som er af lokal interesse er loven om de sidste privatbaner på Lolland.

Den findes her: [Jernbaneloven af 20. marts 1918 - LOV nr 185 \(danskejernbaner.dk\)](#)

Banebasen BaneBasen – Et digitalt center for Danmarks Jernbanehistorie

Banebasen er sat i verden for at sikre at Jernbanehistoriske billeder bevares for eftertiden. Der er her i Danmark flere meget store gamle fotosamlinger, og indtil nu er der digitaliseret omkring 300.000 billeder. Denne proces foregår decentralt, idet de der gerne vil digitaliseret, har en scanner til rådighed takket været sponsorater fra bl.a. VELUX fonden. På hjemmesiden er der lave nogle smagsprøver

[Fotosamling – BaneBasen](#).

Der er en del fotografer, som har boet eller har haft deres gang på Lolland, og derfor vil der også komme en del billeder fra lokalområdet.

Branderslev på Kragenæsbanen 1961

En formidlingsplatform er under udvikling, og er lige nu ved at blive testet. Det forventes at den vil blive en del af Banebasens hjemmeside i starten af 2025 med omkring 30000 jernbanehistoriske billeder. Flere vil komme til løbende.

Jernbanekilder Jernbanekilder.dk

Jernbanekilder indeholder arkivalier fra Danmarks Jernbanemuseums arkiv. Som nævnt tidligere er Jernbanemuseet etableret ret sent, men alligevel ligger der billeder og tegninger fra jernbanerne på Lolland. Det meste stammer fra tiden efter Fugleflugtslinjens etablering, men her skal man huske på at det første spadestik blev sat allerede under krigen, og en del billeder fra den tid kan findes på hjemmesiden. Desuden er der tegninger af stationsbygninger.